

Privacywaakhond mist tanden op moment suprême

De Autoriteit Persoonsgegevens is ondanks grote beloftes niet klaar voor de Brusselse privacywet. Insiders wijzen naar voorzitter Aleid Wolfsen

Johan Leupen en Jeroen Piersma
Amsterdam

Aleid Wolfsen trok een grote broek aan toen hij in 2016 aantrad als voorzitter van de Autoriteit Persoonsgegevens (AP). In zijn eerste interviews beloofde hij 'ombudsman van de privacy' te worden. Hij maakte zich druk over de 'schandalige verzameldrang' van grote bedrijven die inbreken in de persoonlijke levenssfeer van burgers, en schermde met tientallen lopende onderzoeken naar datalekken. 'Draconische boetes' waren in aantocht.

Bijna twee jaar later is er nog weinig terechtgekomen van alle dadendrang. Marktpartijen vinden het onduidelijk waar de toezichthouder op de privacy precies voor staat. De eerste boete moet nog uitgedeeld worden, het is gissen wat er van alle aangekondigde onderzoeken terecht is gekomen. 'Na alle voornemens dat deze waakhond tanden zou laten zien, is het behoorlijk stil gebleven', zegt David Korteweg van privacybelangenclub Bits of Freedom.

Privacyadvocaten, bronnen rond de AP en deskundigen schetsen een beeld van een overbelaste, vleugellamme organisatie, die kampt met bestuursruzie en er niet in slaagt de vereiste kennis en talenten aan zich te binden.

De noodzaak voor een krachtige toezichthouder is ondertussen groter dan ooit. De data-economie is de afgelopen tien jaar geëxplodeerd. Monopolistische technologiebedrijven schenden de privacy van argeloze gebruikers, en met de ingang van de nieuwe Brusselse privacyverordening deze week zijn alle ogen gericht op de nationale toezichthouders. Zij moeten het bewijs leveren dat de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) geen papieren tijger is, maar een machtig wapen om veelplegers zoals socialmediabedrijf Facebook tot de orde te roepen.

Juist in een fase waarin de AP zou moeten schitteren, is er echter een exodus op gang gekomen van gerespecteerde sleutelfiguren, zo blijkt uit onderzoek van het FD. Sjoera Nas, die volgens privacyadvoca-

Aleid Wolfsen FOTO: HH

Europese privacyregels

De Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) is jaren in de maak geweest in Brussel, en geldt daar als een van de meest belobbyde stukken wetgeving ooit. De wet stelt strengere eisen aan het vergaren, gebruiken en opslaan van persoonsgegevens. Op overtreding staan boetes tot €20 mln of 4% van de wereldwijde omzet. In de aanloop leverde het bedrijfsleven felle kritiek omdat de AVG te vaag zou zijn en onwerkbaar. De inhoud is niet geheel nieuw: er is voor 80% overlap met de voorganger, de Wet bescherming persoonsgegevens.

caat Axel Arnbak jarenlang 'eigenhandig een hele industrie schrik aanjog' als inspecteur, is enkele weken geleden opgestapt. Dat geldt ook voor zwaargewichten Udo Oelen en Alex Commandeur.

Een aderlating, taxeren meerdere kenners, waaronder advocaat Hester de Vries van Kennedy Van der Laan. Er stroomt veel kennis en ervaring de organisatie uit, en de AP werft vooral jongere krachten die noodzakelijke kennis en ervaring missen. De toezichthouder legt het volgens haar af tegen het bedrijfsleven in de oververhitte strijd om talent. Dat zegt ook hoogleraar informatierecht Nico van Eijk. 'De AP is op dit moment geen bijster inspirerende plek om te werken. En hun niche van de arbeidsmarkt is nog meer overspannen dan de Amsterdamse huizenmarkt.' Een andere kenner, die anonimem wil blijven, merkt op dat werken bij de AP 'schadelijk voor je carrière kan zijn'.

Lees ook

Europa is nu eens toonaangevend, met privacy

» Pagina 6

had daar weinig succes mee.

In de aanloop naar de komst van de nieuwe Brusselse privacyverordening heeft het Utrechtse adviesbureau Andersson Elffers Felix onderzoek gedaan naar de capaciteit. Daar kwamen drie scenario's uit. Den Haag koos voor het meest bescheiden scenario, uitbreiding van 75 tot 185 mensen. Tot nu toe is de AP niet verder gekomen dan ruim 120 mensen. Sommige advocaten spreken het vermoeden uit dat de AP bij de ondernemingsvriendelijke VVD-bewindlieden op het ministerie van Justitie

ILLUSTRATIE: RONALD BLOMMESTIJN VOOR HET FINANCIËLE DAGBLAD

Reactie Autoriteit Persoonsgegevens

Na voorlegging van de artikelen geeft de Autoriteit Persoonsgegevens de volgende reactie, die is ondertekend door voorzitter Aleid Wolfsen, vice-voorzitter Wilbert Tomesen en algemeen directeur Bas den Hollander.

'Met de nieuwe privacywetgeving krijgt de Autoriteit Persoonsgegevens er nieuwe taken en bevoegdheden bij. Dat vergt onder meer verdere professionalisering en specialisering. Tegelijkertijd is de organisatie sterk gegroeid; van 72 naar 123 fte. Een dergelijke tran-

sitie — die overigens met extern advies tot stand is gekomen — brengt discussies met zich mee in het bestuur. Formeel gestemd is er nooit. De afgelopen periode heeft een aantal mensen elders

een baan aanvaard. Dat is niet vreemd gezien de veranderingen die de organisatie doormaakt. De uitstroom betreft veelal medewerkers die al geruime tijd voor de Autoriteit Persoonsgegevens werkten. Daarbij is de markt voor privacyexperts krap en zijn onze mensen gewild. Tegelijkertijd hebben we ook een grote instroom gehad van nieuwe mensen met ruime ervaring, onder meer ten aanzien van toezicht houden en toezichtsgebieden. Dit geldt ook voor de nieuwe directeuren, die veel waardevolle kennis en expertise

meebrengen. Het doel van ons werk is het bevorderen van de naleving van de privacywetgeving, niet het opleggen van boetes. We hebben sinds 2016 een boetebevoegdheid, maar konden pas boetes opleggen als opzet of ernstig verwijtbaar nalatigheid was aangetoond. Dat is tot nu toe niet het geval geweest. We hebben wel meerdere procedures gestart om lasten onder dwangsom op te leggen, maar de ervaring is dat organisaties vaak de geconstateerde overtredingen beëindigen tijdens de

handhavingsprocedure of tijdens het onderzoek dat eraan vooraf gaat. En dat is ons doel. Het van toepassing worden van de nieuwe privacywetgeving is voor iedereen een uitdaging; voor organisaties, voor mensen, maar ook voor de Autoriteit Persoonsgegevens. We hebben er hard aan gewerkt om een nieuwe toezichthouder op te bouwen om de effectiviteit van het toezicht verder te vergroten. En we zullen er alles aan blijven doen om op een goede wijze uitvoering te geven aan onze verantwoordelijkheden.'

nooit zo populair was.

Insiders relateren de uittocht van ervaren mensen vooral aan de directieve bestuursstijl van voorzitter Wolfsen, die een hiërarchische structuur heeft geïntroduceerd waarbij veel specialisten hun autonomie verloren. Wolfsen botst ook regelmatig met zijn collega-bestuurslid Wilbert Tomesen, zeggen meerdere bronnen. De voorzitter neemt nu met regelmaat eenzijdig besluiten.

Ook de zet van Wolfsen om externe adviseurs in te huren voor trainingen en opleidingen leidde intern tot verwondering. Zo moesten de Universiteit Utrecht en adviesbureau Considerati de interne medewerkers bijspijkeren op het gebied van de nieuwe Brusselse verordening. 'Er is bij Wolfsen geen besef van de kennis in eigen huis, of hij vertrouwt er niet op', zegt een betrokkene.

De relatief grote invloed van de afdeling juridische zaken zou de organisatie verder afremmen: na alle beloftes met boetes te strooien, is de angst om teruggefloten te worden door een rechter groot; het reputatieverlies zou slecht zijn voor de AP. Een betrokkene spreekt van een 'extreem angstige organisatie'.

Wolfsen's eigen gebrek aan privacy-ervaring komt de reputatie ondertussen niet ten goede, zeggen meerdere bronnen in de privacywereld. Met regelmaat doet Wolfsen in de openbaarheid stellige uitspraken, waar men binnen zijn eigen organisatie de wenkbrauwen over fronst. Zo heeft hij verschillende keren verkondigd dat voor alle vormen van direct marketing toestemming nodig is van de gebruikers. Advocaten leggen uit dat er meerdere rechtvaardigingsgronden zijn voor het verzamelen van data. Toestemming is er daar één van. Maar er zijn nog vijf andere gronden, zoals bijvoorbeeld 'gerechtvaardigd belang'. De uitleg van Wolfsen is in strijd met de uitleg en het onderzoek van de AP. Er zijn ook meerdere uitspraken van het Europese Hof die gerechtvaardigd belang als grond overeind houden.

Binnen de Europese privacywereld zijn de Nederlanders al met al steeds minder zichtbaar en relevant, constateert hoogleraar Van Eijk. Ze drukken niet langer hun stempel op congressen. Onder de vorige voorzitters Peter Hustinx en Jacob Kohnstamm (tot in 2016) was er nog wel veel Brusselse waardering voor de Nederlanders: zij 'boksten boven hun gewichtsklasse', en drukten hun stempel op de AVG in de ontwerpfasen, ondanks de naar verhouding bescheiden bezetting en middelen.

'Iemand als Kohnstamm kon scherp uit de hoek komen over wat er wel en niet mag', zegt Richard van Staden ten Brink, advocaat bij De Brauw. 'Dat gaf richting aan bedrijven.'

De voormalige Utrechtse burgemeester Wolfsen was aangetrokken als opvolger van Kohnstamm vanwege zijn Haagse netwerk en zijn rechtersopleiding (een vereiste) woog zwaar mee. Dat zijn reputatie besmet was geraakt met affaires tijdens zijn Utrechtse periode, werd voor lief genomen. De hoop van betrokkenen vestigt zich inmiddels op de aangekondigde komst van een derde bestuurslid, waarmee Wolfsen mogelijk meer tegen- spel krijgt.